Gemeente Duiven

GEMEENTEBLAD

Officiële uitgave van de gemeente Duiven

Nr. 477203

14 oktober

2026

Protocol AI Gemeenteraad van Duiven

Samenvatting
De opkomst van generatieve Kunstmatige Intelligentie (AI) biedt kansen om het raadswerk efficiënter, toegankelijker en slagvaardiger in te richten. Tegelijkertijd brengt deze technologie risico's met zich mee op het gebied van privacy, databeveiliging en digitale integriteit. Dit protocol heeft tot doel de gemeenteraad van Duiven te faciliteren bij een veilige, ethische en transparante inzet van AI-toepassingen.

De raad besluit
1. Het protocol AI Gemeenteraad van Duiven vast te stellen en direct in werking te laten treden.

Protocol Kunstmatige Intelligentie (AI) Gemeenteraad van Duiven

Kader voor een veilige, transparante en verantwoorde inzet van AI in de lokale democratie

Doelgroep	Raadsleden, fractieassistenten
Versie / datum	Versie 2.0, 27 augustus 2026
Verhouding tot versie 1.0	Bouwt voort op het concept van de griffier van augustus 2026. De kernprincipes, het toegestane en verboden gebruik, en de checklist blijven inhoudelijk ongewijzigd. Toegevoegd zijn een expliciet juridisch kader (paragraaf 2) met concrete artikelverwijzingen naar de AI-verordening, een herbeoordelingsmoment bij uitbreiding van het gebruik (paragraaf 10), en een aangevulde bronvermelding.
Totstandkoming	*Dit voorstel is opgesteld -door de griffier met input van de strategisch adviseur informatievoorziening en bijstelling door een raadslid- naar aanleiding van een juridische toetsing van het concept-protocol aan de AI-verordening. De inhoudelijke en lokale weging blijft aan de griffier en de raad.*
Eerstvolgende evaluatie	Oktober 2027, of eerder bij uitbreiding van het AI-gebruik (paragraaf 10)

1. Doel en reikwijdte van het protocol

De opkomst van generatieve kunstmatige intelligentie (AI) biedt kansen om het raadswerk efficiënter, toegankelijker en slagvaardiger in te richten. Tegelijkertijd brengt deze technologie risico's met zich mee op het gebied van privacy, databeveiliging en digitale integriteit. Dit protocol heeft tot doel de gemeenteraad van Duiven te faciliteren bij een veilige, ethische en transparante inzet van AI-toepassingen.

Dit protocol is van toepassing op alle politieke en ondersteunende werkzaamheden van raadsleden en fractieassistenten binnen de gemeente Duiven. Het vormt de formele gedragslijn voor het gebruik van openbare en semi-openbare AI-systemen, zoals ChatGPT, Microsoft Copilot, Google Gemini en vergelijkbare generatieve tekst-, beeld- en analysetools.

2. Juridisch kader

Dit protocol berust op drie zelfstandige juridische grondslagen, die elk hun eigen reikwijdte hebben en die niet met elkaar mogen worden verward.

Gemeentewet. De bepalingen over geheimhouding (artikelen 25 en 86 Gemeentewet) vormen de grondslag voor het verbod in paragraaf 6 om geheime of vertrouwelijke stukken in een AI-toepassing in te voeren.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). De AVG vormt de grondslag voor het verbod op het invoeren van persoonsgegevens in paragraaf 6, en voor de meldplicht bij een mogelijk datalek in paragraaf 9.

Europese AI-verordening (Verordening (EU) 2024/1689). Het in dit protocol toegestane gebruik van Copilot Chat, namelijk het analyseren en samenvatten van reeds openbare stukken, tekstredactie en vertaling naar klare taal, is naar de huidige beoordeling geen 'AI-systeem met een hoog risico' in de zin van artikel 6, lid 2, juncto bijlage III, punt 8, onder b), van de verordening. Die bepaling zondert uitdrukkelijk instrumenten uit die politieke activiteiten ondersteunen 'vanuit administratief of logistiek oogpunt', zonder dat inwoners rechtstreeks aan de output worden blootgesteld. De zwaardere verplichtingen van de verordening, waaronder een verplichte beoordeling van de gevolgen voor de grondrechten, zijn daarom op dit moment niet van toepassing. Paragraaf 10 beschrijft wanneer deze beoordeling opnieuw moet worden gemaakt.

Twee bepalingen van de AI-verordening gelden wel rechtstreeks, ongeacht deze risicoclassificatie, en zijn beide al van kracht:

- **Artikel 4 (AI-geletterdheid)**, van kracht sinds 2 februari 2025, verplicht de gemeente als gebruiksverantwoordelijke om raadsleden een toereikend niveau van kennis over AI mee te geven. De kernprincipes in paragraaf 3, de checklist in paragraaf 7 en eventuele voorlichting vanuit de griffie geven hier invulling aan.
- **Artikel 50, lid 4 (transparantie)**, van kracht sinds de algemene toepassingsdatum van 2 augustus 2026, verplicht tot het bekendmaken van AI-gegenereerde of AI-bewerkte tekst over aangelegenheden van algemeen belang, tenzij aantoonbare menselijke, redactionele controle heeft plaatsgevonden. Kernprincipe 2 in paragraaf 3 gaat bewust verder dan dit wettelijk minimum: transparantie wordt altijd gevraagd bij substantieel AI-gebruik, ook wanneer een raadslid of fractie de tekst volledig zelf heeft herzien. Dit is een keuze voor politieke transparantie, geen strikte wettelijke plicht.

Waar in dit protocol wordt gesproken over verplichtingen die volgen 'uit de AI Act', gaat het steeds om deze twee artikelen; de overige, zwaardere verplichtingen van de verordening zijn op het huidige gebruik niet van toepassing.

3. De vier kernprincipes van AI-gebruik

Bij elke interactie met AI-systemen nemen raadsleden de volgende vier kernprincipes in acht. Deze waarborgen dat de democratische legitimiteit en de menselijke maat behouden blijven.

1. **Behoud van menselijke regie en controle**. De politieke oordeels- en besluitvorming blijft te allen tijde de exclusieve verantwoordelijkheid van het raadslid. AI fungeert uitsluitend als ondersteunend of adviserend hulpmiddel; de uiteindelijke weging van belangen, waarden en lokale behoeften is onoverdraagbaar mensenwerk.
2. **Transparantie en openheid**. Raadsleden zijn open over de inzet van AI in hun werk. Indien een formeel raadsdocument, zoals een motie, amendement of schriftelijke vraag, substantieel of integraal door AI is gegenereerd, wordt dit expliciet onderaan het document vermeld, ook wanneer de tekst volledig door het raadslid is nagelopen (zie paragraaf 2).
3. **Absolute privacy en geheimhouding**. Bescherming van de privacy van inwoners en de integriteit van de gemeentelijke organisatie staat voorop. Er worden onder geen beding geheime, vertrouwelijke of tot personen herleidbare gegevens ingevoerd in publieke of commerciële AI-modellen.
4. **Verplichte feitencontrole en verificatie**. Generatieve AI-systemen zijn gevoelig voor 'hallucinaties', het genereren van foutieve informatie die correct oogt. Alle door AI aangeleverde feiten, statistieken, historische data en juridische claims worden handmatig geverifieerd via betrouwbare overheidsbronnen.

4. Toegestaan gebruik (functionaliteit)

Het gebruik van AI wordt aangemoedigd voor taken die de efficiëntie verhogen, mits uitsluitend gebruik wordt gemaakt van reeds openbare data:

- **Analyseren en samenvatten**: het structureren, ordenen of samenvatten van omvangrijke, openbare beleidsstukken, raadsvoorstellen of regionale Liemerse rapportages.
- **Tekstredactie en stijlverbetering**: het verbeteren van de leesbaarheid, grammatica of structuur van zelfgeschreven concept-moties, amendementen of stemverklaringen.
- **Brainstormen en debatvoorbereiding**: het genereren van tegenargumenten, scenario's of alternatieve invalshoeken ter voorbereiding op een politiek debat of themaavond.
- **Toegankelijkheid en vertaling**: het vertalen van complex ambtelijk taalgebruik of technisch-juridisch jargon naar begrijpelijke, toegankelijke taal ('klare taal') voor de communicatie met inwoners.

5. Toegestane omgeving (accounts en koppeling)

De RID stelt Microsoft 365 Copilot Chat beschikbaar in de variant zonder aanvullende licentie. Raadsleden en fractieassistenten melden zich daarbij aan met het raadsaccount dat de gemeente verstrekt. In combinatie hiermee wordt OneDrive beschikbaar gesteld, zodat stukken kunnen worden opgeslagen en in Copilot Chat kunnen worden ingeladen.

- **Gebruik het raadsaccount**: log voor raadswerk altijd in met het door de gemeente verstrekte account, ook wanneer het om een korte of ogenschijnlijk onschuldige vraag gaat. Werk niet met een privéaccount.
- **Gebruik alleen toegestane toepassingen**: gebruik alleen de door de RID geleverde AI-toepassingen.
- **Geen koppelingen zonder toestemming**: browserextensies, plug-ins, connectoren, mobiele apps en AI-assistenten die toegang krijgen tot raadsmail, agenda of documenten worden niet gebruikt zonder voorafgaande toestemming van de RID.

- **Geen zelfstandig handelende AI**: een AI-toepassing verstuurt geen berichten, maakt geen afspraken en verricht geen andere handelingen namens een raadslid zonder dat het raadslid dit per handeling bevestigt.
- **Deel geen accounts**: inloggegevens, sessies en toegang tot de gefaciliteerde omgeving worden niet gedeeld, ook niet binnen een fractie.

6. Wat is verboden (harde grenzen)

Om de veiligheid van inwoners en de integriteit van de raad te beschermen, gelden de volgende absolute verboden:

- **Invoer van geheime informatie**: het invoeren van documenten, besprekingen of informatie waarop op basis van de Gemeentewet geheimhouding is opgelegd, is strikt verboden.
- **Verwerking van persoonsgegevens**: het uploaden van namen, adressen, BSN-nummers, specifieke casuïstiek van inwoners of vertrouwelijke correspondentie tussen burgers en de gemeente Duiven is niet toegestaan, conform de AVG.
- **Deepfakes en desinformatie**: het bewust genereren, bewerken of verspreiden van misleidend AI-beeldmateriaal, gemanipuleerde audio of gemanipuleerde video (deepfakes) van collega-politici, ambtelijke medewerkers of inwoners is ten strengste verboden.
- **Klakkeloze overname**: het rechtstreeks kopiëren en indienen van AI-gegenereerde teksten als officieel raadsstuk, zonder dat hier een substantiële eigen politieke weging en controle op heeft plaatsgevonden.

7. Praktische checklist voor het raadslid

Stel uzelf vóórdat u een prompt invoert in een AI-systeem altijd de volgende vijf vragen:

1. **Is de invoer openbaar?** Bevat de tekst of het document dat ik wil uploaden informatie die (nog) niet openbaar beschikbaar is voor alle inwoners van Duiven? Indien ja: niet invoeren.
2. **Wat gebeurt er met mijn data?** Gebruikt de AI-leverancier mijn ingevoerde gegevens om het model verder te trainen, of staat de ‘geschiedenis/training’ uitgeschakeld? Bij twijfel: ga uit van opslag.
3. **Is de output geverifieerd?** Heb ik de data, geciteerde wetgeving en feiten in het AI-antwoord gecontroleerd via officiële kanalen, zoals Overheid.nl of Duiven.nl?
4. **Is de politieke identiteit gewaarborgd?** Sluit de toon, visie en inhoud van de tekst naadloos aan bij het politieke programma van mijn eigen fractie? Herschrijf waar nodig zelf.
5. **Wat ontbreekt er?** Een samenvatting is een selectie. Vergelijk de AI-samenvatting met de beslispunten, de financiële paragraaf en de bijlagen van het originele stuk, en vraag zo nodig expliciet naar ontbrekende belangen of tegenargumenten.

Voorbeeld van verplichte transparantievermelding (onderaan raadsstukken): *“Dit amendement / deze motie is tot stand gekomen met redactionele ondersteuning van een AI-toepassing. De inhoudelijke en politieke weging is volledig uitgevoerd door de indienende fractie(s).”*

8. Beheer, advies en handhaving

Het gebruik van AI-systemen berust op basis van dit protocol op eigen verantwoordelijkheid en politieke integriteit. Bij gerede twijfel over de veiligheid, privacy-risico's of de ethische toelaatbaarheid van een specifieke AI-toepassing, consulteert het raadslid vooraf de griffier van de gemeente Duiven.

De griffier fungeert als het formele adviesbaken voor de raad omtrent digitale hulpmiddelen, en betrekt bij het beheer van dit protocol, naast de gemeentelijke voorbeelden genoemd in de bronvermelding, ook de Overheidsbrede handreiking voor de verantwoorde inzet van generatieve AI van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, die praktische aanknopingspunten biedt voor governance en risicoanalyse.

Indien er signalen zijn van een structurele of ernstige schending van dit protocol, zoals het lekken van vertrouwelijke stukken via een AI-tool, wordt dit direct voorgelegd aan de voorzitter van de gemeenteraad, de burgemeester, voor gepaste bestuurlijke maatregelen.

9. Meldplicht fouten en incidenten

Er geldt één laagdrempelige meldroute. Meld bij de griffie zodra: per ongeluk geheime, vertrouwelijke of tot personen herleidbare informatie in een AI-toepassing is ingevoerd; een AI-toepassing toegang blijkt te hebben tot informatie die daar niet hoort; of een gepubliceerd stuk een fout bevat die aan AI-gebruik is toe te schrijven.

Noteer daarbij welke toepassing en welk account zijn gebruikt, het tijdstip, de aard van de gegevens en wie de informatie mogelijk heeft ontvangen. Verwijder de betreffende gesprekken niet voordat de griffie of de Chief Information Security Officer (CISO) daarover instructie heeft gegeven. De griffie schakelt de functionaris gegevensbescherming en de CISO in en beoordeelt of sprake is van een datalek dat binnen 72 uur bij de Autoriteit Persoonsgegevens moet worden gemeld. Een melding leidt op zichzelf niet tot een integriteitsprocedure; het doel is het beperken van schade.

Zodra de aangekondigde Uitvoeringswet AI-verordening in werking treedt en een toezichthouder voor de AI-verordening zelf aanwijst, wordt deze meldroute aangevuld met de eventuele meldplicht aan die toezichthouder, naast de bestaande meldplicht aan de Autoriteit Persoonsgegevens voor datalekken op grond van de AVG.

10. Herbeoordeling bij uitbreiding van het AI-gebruik

De beoordeling in paragraaf 2, dat het huidige AI-gebruik geen hoog risico vormt in de zin van de AI-verordening, is gebaseerd op de beperkte toepassingen die in paragraaf 4 zijn omschreven. Wanneer het gebruik wordt uitgebreid naar toepassingen waarvan de output rechtstreeks aan inwoners wordt getoond met het oog op het beïnvloeden van hun opvattingen of stemgedrag, bijvoorbeeld een chatbot voor inwoners, geautomatiseerde politieke communicatie, of profilering van kiezers, dient deze beoordeling opnieuw te worden gemaakt door de griffier, zo nodig met juridisch advies. Dit gebeurt in ieder geval bij de jaarlijkse evaluatie, en uiterlijk bij de volgende fase van de AI-verordening, die op 2 augustus 2027 in werking treedt.

11. Slotbepalingen en evaluatie

Dit protocol treedt in werking na vaststelling door de gemeenteraad van Duiven. Het wordt jaarlijks door de griffie geëvalueerd en waar nodig herzien, mede gelet op de ontwikkeling van de jurisprudentie rondom de AVG, de gefaseerde invoering van de AI-verordening zoals beschreven in paragraaf 2 en 10, en de snelle technologische ontwikkeling van generatieve AI in het algemeen.

Bronvermelding

Voor dit protocol zijn vier categorieën officiële en actuele bronnen gecombineerd.

1. Wet- en regelgeving

- Gemeentewet, in het bijzonder de artikelen 25 en 86 over geheimhouding.
- Algemene Verordening Gegevensbescherming (Verordening (EU) 2016/679).
- Verordening (EU) 2024/1689 (AI-verordening), in het bijzonder de artikelen 4, 6, 26, 27 en 50 en bijlage III.

2. Landelijke kaders voor lokaal bestuur

- Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, Richtlijnen voor raadsleden bij gebruik AI (21 april 2026), tot stand gekomen in samenhang met het VNG-webinar ‘Richtlijn en toetsingskader AI’ voor raadsleden en griffiers (16 april 2026).
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Overheidsbrede handreiking voor de verantwoorde inzet van generatieve AI (16 april 2025).
- Wetsvoorstel Uitvoeringswet AI-verordening, in internetconsultatie van 20 april tot 1 juni 2026, dat de Autoriteit Persoonsgegevens en de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur als toezichthouders op de AI-verordening aanwijst.

3. Bestaande AI-protocollen van andere Nederlandse gemeenten

- Gemeente Castricum, Richtlijn AI-gebruik voor de gemeenteraad 2025 (CVDR737648).
- Gemeente Zwolle, richtlijn voor het gebruik van kunstmatige intelligentie in de gemeenteraad (2025, CVDR759059).
- Gemeente Haarlem, Naslagwerk Richtlijn en Toetsingskader AI van de Haarlemse griffie, vastgesteld door de gemeenteraad (december 2025).

4. Specifieke lokale bronnen van de gemeente Duiven

- Protocol Geheimhouding gemeente Duiven.
- Protocol mogelijke integriteitsschendingen Duiven.
- Reglement van Orde van de gemeenteraad Duiven.

de griffier,
drs. W.R. (Wouter) Bosch

de voorzitter,
mr. H.B. (Huub) Hieltjes